

EGY SRÍ LANKA-I AGRÁRKÖZÖSSÉGBEN

SRÍ LANKA, COLOMBO, 1981. OKTÓBER 20.

Beszélgetés a sarvodayai buddhista szanghával

Üdvözlét a szanghának, testvéreinknek, az időseknek és minden jelenlévőnek.

Doktor Ariyaratne igazán előzékeny volt, és szavaival túlon túl magasztos képet festett rólunk. Az az igazság, hogy amikor megérkeztünk ide a központba, lenyűgözött minket, hogy milyen szerény és értékes munkát végeznek. Gyakran beszélünk a Föld emberivé tételéről, ám ennek a gyakorlati megvalósulása érdekel minket. A Föld emberivé tétele lehet csak eszme, de itt azt tapasztaljuk, hogy a gyakorlatban is megvalósul. Itt elsősorban egy erkölcsi erő működését látjuk. Ezzel szemben mindenfelé a Föld és a világ elembertelenedését tapasztaljuk.

Egy mezőgazdaságra épülő térségből jövök, és tanúja voltam, hogyan néptelenedett el a vidék néhány esztendő alatt, és hogyan tömörült a népesség a városokba. Láttam, hogyan bomlottak fel a régi családok, hogyan váltak az idősek elhagyatottá. A vidék elnéptelenedik, a nagyvárosok pedig nőnek, és maguk körül elszegényedő tömegek övezeteit alakítják ki. Ha hihetünk az ENSZ adatainak, akkor 1950-ben a világ lakosságának fele mezőgazdasági területeken élt, a másik fele pedig kisebb-nagyobb városokban és falvakban. A statisztikai adatok alakulásából arra következtethetünk, hogy 2000 körül a földművesek több mint 90 százaléka városban fog élni. Ennek minden szempontból robbanásszerű következményei lesznek.

A munka, amit itt Sarvodayában és szociális szervezeteiben végeznek a decentralizáció és az integrált agrárközpontok létrehozása terén, olyan elképzelés, amely új lehetőséget teremt a világban. A kérdés az, hogy megtaláljuk-e majd az új generációkat is ezekben a központokban, amelyekben mindenki számára hozzáférhető az egészségügy, az oktatás és a munka, és amelyeknek köszönhetően vidéken is lehetne kulturális és egyetemi élet.

Világszinten látható az a folyamat, hogy minden a városokban összpontosul: a tőke kevesek kezében koncentrálódik, az emberek a nagyvárosokba tömörülnek, megfigyelhető a koncentrálódás, minden értelemben. A látszólagos decentralizációk csak az előző rendet törlik meg, és más szintű koncentrálódást mozdítanak elő. Ha az államok szétesnek, akkor a paraállam koncentrálódik; ha a központosított cégek szétesnek, akkor megerősödnek a nagyvállalatok és a pénzügyi tőke. Úgy tűnik, sehol sem hatnak centrifugális erők. Minden összpontosul, és a látszólagos decentralizáció egyszerűen csak egy lépés a korábbi keretek

lebontásában, melyek azután egy magasabb szintű koncentráció részévé válnak.

Az emberi lény is fogyasztóvá vált. Az emberi lény azt gondolja, hogy minden benne végződik, hogy minden őerte van. Itt Sarvodayában új elképzeléseket, új viselkedési formákat követnek, ami ellentétes az előbb említett iránnyal. Itt nem fogyasztónak tekintik az emberi lényt; itt az alapvető szükségletek biztosításáról van szó. Itt az elosztásra és a decentralizálásra helyezik a hangsúlyt, és arra, hogy a kultúra eljusson vidékre is. Itt végső soron annak a kényszerű koncentrációs folyamatnak a visszafordításáról van szó, mely a mai világra jellemző. Rendkívül fontos megértenünk ezt a tapasztalatot. Függetlenül attól, hogy a jövőben mennyire lesz sikeres, ez önmagában egy érvényes cselekedet.

Másrészről, azt hiszem, megértettem a sarvodayai közösséget formáló ember- és társadalomképet... Úgy tűnik, itt nem elszigetelt lénynek tekintik az embert, hanem a társas kapcsolatok részének. Mindennek az alapja az együttérzés gondolata, az olyan cselekedet, amely nem az egyénben végződik, hanem a másokra irányul. Úgy tűnt nekem, itt az emberek nem arra figyelnek, hogy őket milyen szenvedés érheti, hanem inkább a másik szenvedésével törődnek.

Pontosan ez az a nézet, amelyet mi is régóta vallunk. Mi nem azt állítjuk, hogy a problémák a saját tudatunkban oldódnak meg; mi azt állítjuk, hogy túl kell lépni a saját problémáinkon, és a másik ember fájdalma felé kell fordulni. Ez a legkiválóbb erkölcsi tett: „Bánj úgy másokkal, ahogy szeretnéd, hogy veled bánjanak!”

Vannak, akik azt gondolják, hogy sok a személyes problémájuk, és ezek miatt a problémák miatt semmit sem tudnak tenni másokért. Egészen különleges, hogy jólétben élő nyugati emberek képtelenek másokon segíteni, mert azt hiszik, hogy rengeteg problémájuk van. Ugyanakkor azt is láttuk, hogy a társadalom legszegényebb rétegeihez tartozók, akik valós és súlyos nehézségekkel küzdenek, képesek arra, hogy mások felé forduljanak, hogy megosszák az élelmüket, és folyamatosan szolidárisan cselekedve képesek túllépni a saját szenvedéseiken.

Itt ugyanezt az erkölcsi erőt láttuk, de szervezeten és terjedőfélben. Azt az erőt, amely mások felé irányul, és azáltal tesz jobbbá minket, hogy segítünk másoknak legyőzni a szenvedést... Keveset tudtunk meg erről a központról, de felfigyeltünk az utcáról befogadott gyerekek tekintetére; megfigyeltük az itt dolgozók mosolyát és viselkedését, és megértettük, hogy mindezek mögött is ugyanaz az erkölcsi erő működik.

Ez egy nagy társadalmi mozgalom, sőt spirituális mozgalom, mégis inkább egy működésben lévő erkölcsi erőnek nevezném. Ezt a benyomást szereztem, ezt tudom elmondani a Sarvodayában eddig látottak alapján. Azt is hozzátehetném, hogy hosszabb időre lenne szükségem ahhoz, hogy többet megtudjak erről az egészeztől.

Köszönöm a figyelmüket.

– Szeretnénk meghallgatni az üzenetét. A théraváda buddhizmusban a szíla az az erkölcsi szabály, amely a helyes cselekedethez vezet. Kérjük, fejtse ezt ki!

– Tisztelendő úr, az én üzenetem egyszerű, és nap mint nap megvalósítható. Ez egy olyan üzenet, amely az egyénre és a közvetlen környezetére vonatkozik. Nem egy általános üzenet, nem az egész világra vonatkozik, hanem azokra az emberekre, akik a párjukkal, a családjukkal, a barátaikkal és a hozzájuk közel állókkal együtt élnek, szeretnek, és szenvednek.

A világban súlyos problémák vannak, de túlzás lenne az egész világ megváltoztatására törekedni, ha valójában nincs rá lehetőségem. Az egyetlen, amit meg tudok változtatni, az a közvetlen környezetem, és bizonyos módon saját magam. Ha lehetőségem volna arra, hogy szélesebb körben tevékenykedjek és törekedjek az átalakításra, akkor a hozzám közel állók köre többet jelentene a páromnál, a barátomnál, a munkatársamnál.

Mi azt állítjuk, hogy tisztában kell lennünk a saját korlátainkkal ahhoz, hogy ésszerű és hatékony cselekedeteket hajtsunk végre. Ezért mindenhol, amerre járunk, azt javasoljuk, hogy az egyének a közvetlen környezetükkel alkossanak csoportokat. Ezek a csoportok többfélék lehetnek, városiak vagy nem városiak, és minden olyan önkéntest össze kell hívniuk, akik túl akarnak lépni a saját problémáikon, és mások felé akarnak fordulni. Ahogy ezek a kis csoportok növekednek, és kapcsolatba lépnek egymással, átalakító képességük is növekedni fog.

Mi az alapja növekedésüknek, és mi köti össze ezeket a csoportokat? Az alapja az az eszme, hogy adni jobb, mint kapni. Az az elgondolás, hogy minden cselekedet, mely saját magunkban végződik, ellentmondást és szenvedést okoz; az az elgondolás, hogy kizárólag a másokban végződő cselekedetek teszik lehetővé a saját szenvedésünk legyőzését.

Nem a bölcsesség által győzheti le az ember a szenvedéseit. Lehet helyes a gondolat és a szándék, de hiányozhat a helyes cselekedet. Nem létezik helyes cselekedet, amit nem az együttérzés vezérel. Az együttérzés mint alapvető emberi hozzáállás – az, hogy az emberi cselekedet a másik felé irányul – az alapja minden társadalmi és egyéni fejlődésnek.

Ahogy Ön is tudja, ezek a dolgok már hosszú idővel ezelőtt elhangzottak, úgyhogy semmi újat nem mondunk, csak próbáljuk ráébreszteni az embereket arra, hogy a bezárkózás, az individualizmus, az önmagunkra irányuló cselekedetek a mai ember teljes széteséséhez vezetnek. Ennek ellenére úgy tűnik, ezek a nagyon egyszerű gondolatok sok helyen nehezen érthetőek. Végül, sokan vannak, akik azt hiszik, hogy a saját problémáikba való bezárkózással legalább az újabb nehézségeket elkerülhetik. Ez természetesen nem igaz. Inkább az ellenkezője történik. A személyes ellentmondás megfertőzi a közvetlen környezetet.

Amikor ellentmondásról beszélek, saját magunkra ártalmas cselekedetekre gondolok. Saját magamat árurom el, ha olyasmit csinállok, ami az érzéseimmel ellentétes. Ez állandó

szenvedést okoz nekem, és ez a szenvedés nem marad meg bennem, hanem a körülöttem lévőket is megfertőzi. Ez a személyes ellentmondásunkból fakadó, látszólag egyéni szenvedés végül társadalmi szenvedéssé válik.

Egyetlen cselekedet létezik, amely lehetővé teszi az ember számára, hogy szakítson folyamatos ellentmondásával és szenvedésével. Ez az az erkölcsi tett, amellyel az ember a többiek felé fordul azért, hogy segítsen szenvedéseik legyőzésében. Ha segítek a másoknak legyőzni a szenvedését, később emlékezni fogok a saját jószágomra; ha viszont ellentmondásosan cselekszem, úgy fogok emlékezni arra a pillanatra, mint amelyben kisiklott az életem. Így tehát az ellentmondásos cselekedetek az élet kerekét visszafordítják, miközben azok a cselekedetek, amelyek másokra irányulnak, hogy legyőzzék a szenvedésüket, mozgásba hozzák az élet kerekét.

Minden önmagunkban végződő cselekedet elkerülhetetlenül az ellentmondás, a közvetlen környezet beszennyezése felé halad. Még a tiszta bölcsesség, az az intellektuális bölcsesség is, ami nem irányul másra, ellentmondáshoz vezet. Ez a cselekvés ideje, annak az ideje, hogy segítsünk legyőzni másoknak a saját szenvedésüket. Ez a helyes cselekvés az együttérzés, a legkiválóbb erkölcsi tett.

– *Azzal, hogy segítünk egymásnak, nem áll fenn az a veszély, hogy „vak vezet világtalant”?*

– Tisztelendő úr, lehet, hogy a vak más érzékszerveket használ. Lehet, hogy egy vak meghallja egy távoli vízesés hangját az éjszakában, vagy egy kígyó közeledését. Következésképpen lehetséges, hogy a vak ember más érzékszervei segítségével figyelmeztessen másokat, akiknek nem olyan kifinomult a hallásuk, hogy veszély van a közelben. Sőt, továbbmegyek, ez a vak ember nem csak a hozzá hasonlók számára hasznos, de azoknak is, akiknek van szemük, de nem tudják használni az éjszakában.

– *Annak érdekében, hogy ez az összhang bennünk is létrejöjjön, valamit tennünk kell magunkban. Egy gyerek természetesen fejlődik, anélkül, hogy erre gondolna, de a viselkedésének még nincs iránya, egészen addig, amíg meg nem tanul valamit saját magáról. Ugyanúgy a természeti erőknek sincs irányuk, nincsenek tudatában annak, amit tesznek.*

– Tisztelendő úr, az emberi lény azáltal is tanul, amit tesz, s olyan mértékben tanul, amennyit tesz. Amikor az ember gépelt tanul, és gyakorolja az ujmozdulatokat, a helyes és hibás leütéseken keresztül tökéletesíti a mozdulatait. Mi azt mondjuk, hogy a cselekvés által tanulunk. Maga a gondolkodás is a tudat egy alapvető cselekedete. Természetesen a csapongó gondolkodás nem ugyanaz, mint az irányított gondolkodás. Az irányított gondolkodás már önmagában cselekvést feltételez a tudatban. Ha elhatározom, hogy felhagyok a gondolkodással, és ürességet teremtek, akkor abba az irányba fogok cselekedni.

– *Az a kérdésünk: a cselekvés előzi-e meg a gondolkodást, vagy a gondolkodás a cselekvést?*

– Tisztelendő úr, a mi nézőpontunkból ebben nincs lineáris ok-okozati összefüggés. Ez egy folyamatos visszacsatolás, körforgás, ahol az egyik dolog visszahat a másikra, és ez fejlődést

eredményez. Vizuális képekkel ábrázolva: ha felülről nézzük, ez a folyamat körkörös, kerék alakú. Ha viszont oldalról nézzük, akkor megértjük, hogy egy mozgásban lévő spirál, mely minden körrel növekszik. Ily módon előfordulhat, hogy egy ember nem tud valamit, de ahogy dolgozik a szóban forgó témával, tapasztalatokkal gazdagodik, és a tapasztalatai gyarapodásából új ötletek születnek, és ezeket az ötleteket újra alkalmazhatja az adott témában. Ebben az értelemben az emberi lény fejlődött más élőlényekhez képest. Fejlődött, amikor a saját testének fájdalmai elleni küzdelemben meleget, ételt és menedéket próbált szerezni, és fejlődött, amikor előre látta azokat a fizikai bántalmakat, amikkel a természet tovább gyengítheti... Ily módon kudarcain és sikerein keresztül átalakította a természetet. Most helyre kell állítania az egyensúlyt... tovább kell cselekednie, tanulnia és fejlődnie. Ezzel a gondolattal válaszolnék a cselekedettel és a gondolattal kapcsolatos kérdésére.

– *Sajnos az emberi lény nehézségekkel találkozik, amikor összeütközésbe kerül a természettel, és ez szenvedést okoz.*

– Tisztelendő úr, sajnós önnek igaza van. Az emberi lény szenvedett, amikor összeütközésbe került a természettel, és ma is szenved, de ne felejtjük el, hogy e szenvedés által tanul. A fejlődés tulajdonképpen a szenvedés és a halál elleni lázadás; az emberi történelem motorja a halál elleni lázadás. Persze, hogy az ember nagyon sokat szenvedett.

Tudjuk, hogy nagy különbség van a szenvedés és a fájdalom között. A fájdalom fizikai, és ezt a fájdalmat akkor fogjuk legyőzni, ha a társadalmi berendezkedés és a tudomány eléri a megfelelő fejlettségi szintet. Igen, a fizikai fájdalom legyőzhető. Ezt az orvostudomány is megerősíti, a társadalmi fejlődés is bizonyítja. De a szellemi szenvedés, az egész más dolog. Nincs az a tudomány, sem az a társadalmi berendezkedés, amely képes lenne legyőzni a szellemi szenvedést. Az emberi lény fejlődött, amennyiben a fizikai fájdalom nagy részét sikerült legyőznie, de nem haladt előre a szellemi szenvedés legyőzésében. A nagy üzenetek és nagy tanítások azt a fontos funkciót töltötték be, hogy megértessék, a szenvedés legyőzésének pontosan meghatározott feltételei vannak, de ezzel kapcsolatban most nem mondhatunk semmit. Ott vannak a tanítások, és tiszteljük őket, ahogy vannak.

Ám az észlelések e világában, az „azonnaltság” világában, a tudat kiegészítéseinek világában, ahol az illuzórikus észlelés és emlékezet egy illuzórikus tudatot és egy illuzórikus én-tudatot alakít ki bennem; ebben a világban, amelybe ideiglenesen belemerültem, ebben a világban azért cselekszem, hogy legyőzzük a fájdalmat, és arra törekszem, hogy a tudomány és a társadalmi berendezkedés olyan irányt vegyen, ami az emberi élet jobbítását szolgálja. Azt is megértem, hogy amikor az emberi lénynek *valóban* szüksége lesz a szellemi szenvedés legyőzésére, akkor olyan megértésekhez kell majd folyamodnia, melyek széttépik Maya fátylát, széttépik az illúziót. De a helyes út a „közvetlenül” keresztül vezet: az együttérzésen és azon keresztül, hogy segítünk a fájdalom legyőzésében.